

Halászsati Lapok

A Magyar
Mezőgazdaság
melléklete

VII. évfolyam

2006/
Március

A Haltermelők Országos Szövetsége
és Terméktanácsa információs és marketing hírlevele

SZERKESZTI: Szerkesztő Bizottság • FELELŐS SZERKESZTŐ: Hajtun György

Felelősen a környezet és a hal iránt

Százéves a Halászsati és Öntözési Kutató Intézet, azaz a népszerű nevén ismert HAKI. Kevés hazai kutatóintézet tekinthet vissza ilyen múltra. Dr. Váradi László igazgató szerint a centenárium azt is jelzi, hogy a halászat mindig is fontos volt a magyarok számára. A magyar tudósok nem csak halbiológiai kutatási tevékenységet végeztek, de óvták a vizek tisztaságát, a környezet eredeti állapotát. A halászok ma is az egyik legnagyobb természetvédők, annál is inkább, mivel a halnak egészséges, tiszta vízre van szüksége ahhoz, hogy gyorsan és jól gyarapodjon, fejlődjön. Váradi Lászlóval nem csak a múltról, hanem a jelenről és a jövő feladatairól is szót ejtettünk.

• Igazgató úr, mielőtt a száz éves múltról kérdezném, csapjunk inkább a lovak közé, és nézzük meg, mit is csinál ma a HAKI?

– Hogy stílszerű maradjak, a HAKI ma a túléléséért küzd. De ez már nem újdonság, mert minden hazai kutatóintézet hasonló cipőben jár. Évről évre csökken az állami támogatás, ami relatív dolog. Mi elfogadjuk, hogy a nemzeti költségvetés terhelhetőségétől függ az, hogy mennyi jut kutatásra. Ha kevesebb pénz van, akkor kevesebbet lehet kutatni, de kutatni kell. Igyekszünk felmérni, hogy melyek azok a területek, ahol valóban adottak a kutatási igények, illetőleg, hogy a mi kapacitásaink versenyképesek-e az adott területeken. A mai menedzsmentnek van egy ilyen feladata, miszerint meg kell őrizni a versenyképességet, az értéket. Ez a dolog technikai része. Ami a tudományosságot illeti, érdekes módon megőrizte azt a komplexitást, ami mindig is jelen volt a halászsati kutatásokban. A száz évvel ezelőtt alapított intézmény azt a nevet viselte, hogy Magyar Királyi Halélettani és Szennyvíztisztító Kísérleti Állomás, vagyis benne volt a hal és a víz is. A halak élettana összefügg a vizek kezelhetőségével, s ma is az intézet e komplex témakörben dolgozik, amit a nevünk, a Halászsati és Öntözési Kutató Intézet is jelez. E tekintetben tehát megvan a folyamatosság

• Miben változott a kutatók szemlélete a száz évvel ezelőtti kutatókéhez képest?

– A halat több „szemmel” is vizsgálhatjuk. Nézzhetjük úgy, mint fogyasztó, mint horgász, mint természetbarát ember, aki a vízben látja a halat minden önös cél nélkül. A legfontosabb szerep azonban mégis a táplálkozásban jut a halnak, hiszen elsősorban úgy nézünk a halra, mint egy egészséges, tápláló élelmiszerre. S ha így nézünk rá, akkor sok büszkeségre nincs okunk, mert idehaza igen alacsony a halfogyasztás szintje.

• Pedig száz évvel ezelőtt nagyobb megbecsülésnek örvendett a halétel, vagyis több halat fogyasztott a magyar ember.

– Száz évvel ezelőtt már túl voltunk a nagy folyószabályozási munkákon, amikor is elvesztettük az ívóhelyeket, de a haltenyésztésnek volt egy fellendülése. Az elvesztett természetes ívóhelyek híján mesterséges szaporítással kellett a halállományt pótolni, ami lendületet adott a szakmának, amit nemzetközileg is elismertek. Akkoriban Magyarország benne volt az európai hálkereskedelemben, vagonszámba vitték ki a magyar halat. Ma sajnos nem ez a helyzet, a halexportunk igencsak lecsökkent, sokkal inkább importálunk. Az import hétszer több, mint az exportunk, s ez a tendencia sajnos komoly aggodalmat is felvet abból a szempontból, hogy mi lesz a magyar halászzal, hogyan tudja a kemény piaci versenyt állni az import halakkal szemben. Az uniós csatlakozást követően a határok megnyíltak, a piaci kitettségünk jelentősen meg-

Tartalom:

Környezetünk jobbátétele	3
Az ország legnagyobb pisztrángtelepe	4
A halászok szellemi műhelye	5
Pályázzunk!	6
Friss diplomások	7
Álom, álom, zöld rémálom	8

növekedett. Azt bárki láthatja, aki az üzletekben jár, hogy nagyon jó minőségű tengeri halak jelennek meg a pultokon, mégpedig elfogadható áron. A szakma egyik legnagyobb kihívása az, hogy a magyar jó minőségű hallal ezen a piacon hogyan tudunk versenyezni.

• Mi motiválta az elődöket arra, hogy ezt az intézetet – 1906. február 3-án – megnyissák?

– Mint már említettem, száz éve a halászat egy felfelé futó ágazat volt a mesterséges tenyésztés révén. Abban az időben már működtek togazdaságok is, például Korhusz Béla ismert halas vállalkozó volt, hiszen 1894-ben már épített halastavat. A Hirsch-fivérek 1898-ban már gazdaságosan tenyésztettek halat, tehát mondható, hogy a haltermelés alapjai léteztek. Akkoriban is a ponty volt az alapvető halfaj, de volt egy másik szempont is. Már akkor felismerték, hogy az üzemek, a városok kommunális szennyvizei mennyire károsítják a természetes vizeket. Nem véletlen, hogy a kísérleti állomást így nevezték el, s a szervezeti szabályzatukban külön is kitértek olyan tényezőkre, mint a szerves és szervesetlen anyagoknak vízben élő hasznos állatokra gyakorolt mérgező hatásai. Persze, a szennyezés még nem volt olyan mértékű, mint ma, de már akkor gondosan kitértek ezekre a lehetőségekre is. Az intézmény alapító okiratában is úgy fogalmaztak, hogy a „vizeket szennyező ipari vállalatokat a szennyvizek tisztítása körüli kötelességeik végrehajtásában ellenőrzi” az álló-

(Folytatás a 2. oldalon)

Felelősen a környezet és a hal iránt

(Folytatás az 1. oldalról)

más. Volt tehát egyfajta felelősség a környezeti és a hal iránt is.

• **Jó úton halad-e a társadalom a hallal való foglalkozás tekintetében? Kérdezem ezt azért is, mert Ön is említette, hogy kevés halat eszünk.**

– A kutató sem látja másként, mint az az ember, aki hivatásszerűen termeli a halat, vagy éppen a horgász. A kutatásnak alapvetően azzal kell foglalkoznia, hogy a vízi erőforrások halas hasznosításai – beleértve a halászatot, a horgászatot és a kereskedelmi halászatot – összhangban legyen. Ez azt is jelenti, hogy használjuk ki vizeink adta lehetőségeit, de azt is, hogy ne zsaroljuk ki az erőforrásokat. Ezt az egyensúlyt hivatott biztosítani a kutatás, bár a hasznosító óhatatlanul túlléphet egy határt, míg egy környezetvédő éppen a másik oldalt túlozhatja el. Nincs hal víz nélkül, a hal nem csak hasznosítója egy víznek, hanem a vízi élet egészségének a fenntartója, a jelentkező problémák indikátora. Mindezeket összefüggéseiben kell látni, s az objektív kutatás ma különösen fontos, amikor komplex módon jelennek meg az érdekek. Egy nyitott társadalomban sokirányú igény jelenik meg, s mindenki egyenjogúnak érzi a maga igényeinek a képviselését. Sok esetben a szabályzók próbálnak ebben rendet tenni, de a szabályzókat sok esetben olyan bürokraták írják, akik nem feltétlenül támaszkodnak a kutatás objektív eredményeire. Ha valamikor, akkor most, ebben a komplex, összetett világban nagyon fontos a tudományos objektivitás. A tudománynak ma sokkal inkább erre kell koncentrálnia, mint a technológiát fejleszteni, vagy minél több és jobb halat minél olcsóbban előállítani. A tudománynak sokkal árnyaltabb ma a szerepe, hiszen ezt a bizonyos összhangot – a természet, a társadalom és a halászati termelés között – bizony meg kell teremteni.

• **Ha jól értem, ebben a komplexitásban – különösen az uniós tagság elnyerésével – még nagyobb hangsúlyt kap a kutatás és a gazdálkodás kapcsolatrendszerének erősítése, fejlesztése. Ma már nincs tere az öncélú kutatási tevékenységnek.**

– Valóban, a kutatáshoz a gazdasági partnereket is meg kell találni. Magyarországon mi kutatók eddig sem voltunk elkényeztetve abból a szempontból, hogy pénzt kaptunk öncélú kutatásokra. Ugyanez Nyugat-Európában többször előfordult, vagyis a kutatás kedvéért kutattak. Mi soha nem voltunk ebben a kényelmes helyzetben, mindig keresnünk kellett a kapcsolatot a gazdálkodókkal, azokkal, akiknek az

érdekeit szolgáljuk, s akik megfizetik azt. Az Európai Unió ma már olyan kutatásokat nem finanszíroz, amelyek a termelés fejlesztésére irányul, mivel azt mondják, hogy ez üzleti érdek, s ezt fizesse meg az ágazat. Az EU csak olyan kutatásokat finanszíroz, amelyek közérdekű célok megvalósítását szolgálják. Például a környezetvédelemét, az élelmiszerbiztonságát, vagy például az állat jóllétét. Ugyanakkor az EU a gazdálkodók és a kutatók együttműködését támogatja, vagyis közvetve finanszíroz olyan kutatásokat, amelyek elsősorban a kisvállalkozások versenyképességét javítják. Ezen a ponton be tudunk kapcsolódni a technológiai fejlesztésbe, ez nagyon is a gyakorlatra orientált kutató-fejlesztő munka.

• **A tudomány és a gyakorlat együttműködése örökzöld téma, s egyik sem mondhat le a másikról, csak igen nagy veszteségek árán...**

– Így igaz. Minkét szférának alapvetően adottak a saját érdekei, s ezek nem mindig esnek egybe. Egy vállalkozó rövidebb időtartamra gondolkozik, elsősorban a profitot hajszolja, no nem azon az áron, hogy tönkreteszi a saját környezetét, mert egy halászati vállalkozó környezettudatossága magasabb szinten áll – s ezt vizsgálatok támasztják alá – mint bármely más vállalkozó. A halász természet-közelin módon gazdálkodik, ennek ellenére nem generációkra előre vetítve tekint arra, hogy mi a helyes és mi nem. A kutatónak nyilvánvalóan az a stratégiai célja,

hogy hosszú távon megmaradjon az erőforrás, vagy ahogy ezt tudományosan is mondják manapság, fenntartható legyen a gazdálkodás környezetileg, társadalmilag és természetesen gazdaságilag. A kutatás emiatt hosszabb távra tekint, s ez önmagában konfliktushelyzetet teremt a kutató és

a gazdálkodó között. Éppen ezért keressük a kapcsolatot a gazdálkodókkal és próbáljuk motiválni őket, hiszen nekünk kötelességünk bizonyos tendenciákra felhívni a gazdálkodók figyelmét olyan folyamatokra is, amelyeket ők nem látnak. Sajnos, az tény, hogy a vállalkozók innovációs készsége kicsi. Főként Kelet-Európában és Magyarországon probléma, hogy a kutatás-fejlesztésre kapott forrásokat felélik a gazdálkodók. Ezt részben kényszerből teszik, s ebből a szempontból érthető, de ez csak rövid távú megoldást hoz, hosszú távú nem. Nem véletlen, hogy nagyon fontos téma a gazdálkodók és a kutatók kapcsolatrendszerének fejlesztése. Sok fórumot szervezünk, nem csak Magyarországon, hanem európai szinten is,

ahol ezt a kapcsolatot kívánjuk javítani. A HAKI élen jár Európában – s ezt elismeri az EU és a FAO is – ebben a munkában.

• **Pedig idehaza kevesebb pénz jut kutatás-fejlesztésre, mint Nyugat-Európában.**

– Ez igaz, hiszen Nyugat-Európában több a pénz, ugyanakkor az is igaz, hogy az állami kutatások támogatási részaránya az összes K+F tevékenységből nálunk nem alacsony. Az a cél, hogy a K+F tevékenységre fordítható támogatások 70 százaléka legyen vállalkozási forrás, és csak 30 százaléka legyen állami. Nálunk az állami részarány még magas, mert a halászat kis ágazat, s nem elegendő tökeerős. Norvégiában például igen erős és

nagy a lazactermelés, így a vállalkozásokból jelentős pénzt fordítanak a lazackutatásra. Ennek következtében rendkívül hatékonyan, alacsony önköltségi áron képesek a lazacot termelni, és az európai, de a világpiacot is olcsó lazachússal el-

látni. A magyar haltermelők kiválóan ismerik a tógazdasági technológiát, az önköltséget még tovább lehet csökkenteni, de alapvetően még is csak a természeti környezet és a halgazdálkodás közötti kapcsolat vizsgálata a fontos. A tógazdálkodás ma már nem feltétlenül élelmiszertermelést jelent. S az már a kutatások eredményeként is mondható, hogy a termelés mellett vízgazdálkodást, biodiverzitás fenntartását, környezetvédelmi, turisztikai, rekreációs szolgáltatások biztosítását, hagyományőrzést stb. jelent. A 2007–2013 között majdan működő Európai Halászati Alap támogatja az olyan gazdálkodást, amelyik a természet megőrzését, a biodiverzitás fenntartását is szolgálja ott, ahol természet-közelin gazdálkodás folyik.

• **Ugyanakkor állami feladatokat is végre kell hajtania az intézetnek, gondolok itt például a génbank őrzésre, karbantartásra.**

– A különböző génállományok fenntartásával kapcsolatos feladat két részre osztható. Cél, hogy megőrizzük az őshonos állományokat, legyen az hal, vagy más élőlény. Ez nemzeti feladat, hiszen az őshonos génállomány nemzeti kincs, s ez nem üzleti kérdés. Viszont vannak olyan génállományok, amelyek kimondottan a termelést szolgálják. Ezek a jó növekedésképeségű, betegségeknek ellenálló fajok, amiket magasabb áron lehet eladni a piacon. Erre az állam nem ad pénzt, hiszen ez üzleti kategória. Ami az őshonos magyar pontyfajta fenntartását illeti, az állami feladat. A HAKI-ban mindkét génbank-fajta megtalálható, bár egyre csökken az a forrás, amelyből e bankokat fenntartjuk. A magyar ponty világhírneve éppen ezekből a génbank tenyésztő munkákból építkezett. A magyar halászati kutatás eredményei világhírűek, ami megtestesül egy-egy pontyfajtában és abban a szellemi tőkében, amellyel a magyar kutatók a világ különböző pontján megjelentek szakértőként. Ez utóbbi is olyan nagy érték, amit védenünk kell.

– Hajtun György

Nincs hal víz nélkül, a hal nem csak hasznosítója egy víznek, hanem a vízi élet egészségének a fenntartója, a jelentkező problémák indikátora.

Környezetünk jobbátétele

Csak azt a vizet lehet védeni, jobbá tenni nemzeti szinten, ami az országban van! Sajnos így kell kezdeni ezt a cikket, ugyanis az elmúlt hónapokban a nem a tógazdák iránt érzett pozitív megítélést tapasztaljuk a közigazgatásban. Hazánk uniós csatlakozásával, de más tagállamoknak is köszönhetően megnőtt a szárazföldi akvakultúra szerepe az EU halászatában. Talán érdemes most szakmailag is tisztázni azt, hogy milyen folyamatok vannak jelen egy átlagos extenzív tógazdaságban Magyarországon.

Extenzív halastavi gazdálkodás: Ahol ilyen gazdálkodási forma működik, ott a halhús-termelés fontos elemévé válik a tóban biológiai úton termelődő fehérje, amit a tavakban élő alsóbbrendű élőlények közvetítenek a tenyésztett halállomány felé. A nagy létszámban jelenlévő halak számára azonban ez a táplálék nem elegendő, tehát a tenyésztő feladata, hogy ezt a folyamatot a saját hasznára befolyásolja és külső eredetű takarmányokkal kiegészítse azt. A termelés biztonsága a tavak nagy méretéből adódik, mivel a nagy víztömeg miatt hidrobiológiai szempontból stabilak.

Intenzív gazdálkodás: Az intenzív medencés és kistavas rendszerekben ezzel szemben minden, a testépítéshez szükséges alkotóelemet zsákból adagolt takarmányok tartalmaznak, ezért termelési költségük magasabb. Az intenzív medencés rendszerekben a biztonságos termelés feltételeit a magas műszaki színvonal biztosítja (pl. oxigénellátó rendszerek). Ezekben a rendszerekben az emberi tényező is hangsúlyosabb szerepet kap.

E két fogalom meghatározása nem szövetségünk tagjainak szól, hiszen a hazai haltermelés 90% az első módszer alkalmazásával folyik és a tógazdák ezzel tisztában is vannak. Természetesen a régi EU tagállamokban inkább a második technológia jellemző és talán ebből adódnak a félreértések.

A magyar halászság elkötelezett az EU Víz Keretirányelv céljainak megvalósításában. A Víz Keretirányelv a felszíni vizek védelmét és a víz minőségének 15 éven belüli javítását tűzte ki célul. A védett víztestek körébe a mesterséges felszíni víztestek, vagyis a halastavak is beletartoznak. Így ugyanolyan védelmet kell élvezzenek mint a természetesek, tehát ugyanolyan befogadók, mint az előttük és utánuk elhelyezkedők. Természetesen a vízzel való gazdálkodást, a víz kezelését is megfelelő, más befogadókkal azonos módon kell végrehajtani. Így járnak el az EU többi tagállamában is, Magyarországon sem veszélyesebb vízhasználat a tógazdaság, mint Németországban, Franciaországban, Lengyelországban vagy Csehországban.

Tény, hogy a halastavak mesterséges rendszerek. A halastavi ökoszisztéma igen sokváltozós, bonyolult rendszert alkot. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a halastavi rendszer ökológiai szempontból lényegesen bonyolultabb annál, minthogy a be- és elfolyó vizek kémiai paramétereinek különbségét egyszerűen a tógazdasági technológia alkalmazásának számlájára lehessen írni.

Sajnos mindezek ellenére előállt az a helyzet, hogy a természetvédelmi, környezetvédelmi és vízgazdálkodási szempontból pozitívumokat felmutató halastavi tógaz-

dálkodás – ahol mind a vízminőség javítása, mind pedig a biodiverzitás növelése jellemző – egyes jogszabályok szerint szennyvizet eredményező vízhasználatnak számít és így is kezelik. Arról nem is szólva,

hogy az üzemi tevékenység végeredménye elsődleges emberi fogyasztásra alkalmas termék, mely tevékenység folytatása nem képzelhető el veszélyes, szennyezett közegben.

A probléma az, hogy a halastavakat olyan rendszereknek tekintik, melyek inputja és outputja kontrollálható. Ez természetesen nem így van. Kétséges a vízbefogadáskori minőségi paraméterek megállapításának módja és a mintavételi nehézségek miatt a valóságot mutató adatszolgáltatás is. Ez a probléma a tavak lecsapolásakor is jelentkezik, tehát a technológiából eredő minőségváltozás nem állapítható meg. Természetesen a gazdálkodás folyamán külső terhelés is jelentkezik a tavakon (vízimadarak ürüléke, tápanyagbemosódás stb.) melyet becsülni sem lehet.

Az EU Víz Keretirányelvől eredő más EU jogszabályok két csoportra osztják a szennyező anyagokat. A tógazdasági technológia ilyen listán szereplő anyagokat nem használ, de a vízkibocsátáskor a kapott víz minősége és a tóban lezajló biológiai és kémiai folyamatok miatt jelen lehetnek szervesen foszfor és nitrogén formák. E két anyagnál azonban a csökkentésére és nem a kibocsátás meg-

szüntetésére kell törekedni. Természetesen a szennyező fizet elvének érvényesülése miatt a befolyót is mérni kell.

Másik neuralgikus pont a halastavak elfolyó vizének lebegő anyag tartalma. A lebegő anyag jelenléte a hazai vizekben természetes, egy tógazdaság általában többet is befogad, mint amennyit elenged. Tehát a tavak sokszor tápanyagsapkaként működnek. Részben ezért épült meg a Kis-Balaton Vízvédelmi rendszer, ugyanis a kiüledő lebegő anyag, hordalék nem terheli a Balaton nyugati medencéjét. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy legnagyobb tavunkon nem ez volt az első ilyen jellegű beruházás. A déli parton lévő halastavak egy része vízvédelmi céllal épült, és ezek ma üzemelő tógazdaságok úgy, hogy eredeti funkciójukat is ellátják. A hazai tógazdaságok e fenti folyamatnak köszönhetően rekonstrukcióra szorulnak, tehát ki kell belőlük kotorni az üledéket. Talán inkább támogatásra szorulóknak szankciók helyett, nem is beszélve arról, hogy ez hatékonyabb vízminőségvédelem lenne mint a bírság.

Tény, hogy a halastavak anyagforgalma a technológia hatással van. A mesterségesen bevitt tápanyag (szerves trágya, takarmány) miatt a tavak tápanyagszintje magasabb mint egyes, egyáltalán nem terhelt természetes vizes élőhelyeké. Ezzel kapcsolatban azonban kimondható, hogy a halastavi gazdálkodás célja az, hogy a tóba kerülő, illetve bevitt tápanyag a megtermelt halal a rendszerből kikerüljön. Ha ez nem történne meg, akkor hosszabb távon a termelésre káros folyamatok indulnának be. Ennek megfelelően a kellő hozzáértéssel folytatott termelés jobb vízminőséget eredményez lecsapoláskor, mint azt befogadás-kor tapasztalni lehet.

Végezetül térjünk vissza a kezdő gondolathoz! Mennyire fontos hazánkban az, hogy vízmérlegén javítson? Egyre nagyobb luxusnak számít mindenféle próbálkozás

nélkül elengedni a hazánkba érkező vizeket. A hazai tógazdaságok mintegy 25 000 hektárnyi területe jelentős mennyiséget képes befogadni. Ennek sokan hasznát veszik, hiszen üdőbb, frissebb környezet alakul ki a tavak közelében. Érdemes lenne

feltenni a kérdést, hogy vajon a tógazdák tevékenysége nélkül lepusztuló mesterséges vizes élőhelyek milyen hosszútávú előnyöket nyújtanának a mostaniak helyett? Valljuk és kijelentjük, hogy egy tógazdaság létesítésével a környezet és a természet gazdagabbá válik, nem pedig pusztul.

T. L.

A magyar halászság elkötelezett az EU Víz Keretirányelv céljainak megvalósításában.

A hazai tógazdaságok e fenti folyamatnak köszönhetően rekonstrukcióra szorulnak, tehát ki kell belőlük kotorni az üledéket.

Az ország legnagyobb pisztrángtelepe

Szilvásváradiak mesélik, hogy 30–40 évvel ezelőtt a helybeliek még akkor sütöttek maguknak pisztrángot, amikor csak megkívánták. Olyan sok volt a hal a Szalajka patakban, hogy az ügyesebbek egy-kettőre kifogták a csemegének valót. Ma már a halak királyai, a szivárványos és sebes pisztrángok a patak forrásvizén kívül, főleg a Szalajka-völgy 33 kisebb-nagyobb tavában ficáncolnak mindaddig, amíg eléri a 25–40 dekányi értékesítési súlyt.

Az Első Hazai Halfüstölde és Pisztrángtelep tulajdonos-üzveztető igazgatója Sáfrány László.

– Olyan iratokkal, feljegyzésekkel rendelkezem, amelyek szerint már száz évvel ezelőtt foglalkoztak pisztrángtartással Szilvásváradon – magyarázta az ambiciózus szakember. Ekor nem volt még itt halgazdálkodás, kialakulásának csak később, a húszas-harmincas években jött el az ideje, amikor szivárványos pisztrángot telepítettek ide. (Az értékes halfajta 1855-ben került Észak-Amerikából Európába.) A fellendülés időszakában jöttek létre a Bükk-hegység jelentősebb gazdaságai Szilvásváradon, Lillafüreden és másutt. 1945 után állami tulajdonba, a Mátrai Erdőgazdaság kezelésébe került a szilvásváradai pisztrángos. Az állam jó gazdaként megfelelő infrastruktúrát építtetett, de a tenyésztés szakmaiságával kevésbé törődött – hangsúlyozta a telep mai tulajdonosa, ami mint mondja, a rendszerváltásakor válaszául elé került munkahelyén: vagy felmondanak neki, vagy bérbe veszi a gazdaságtalanul működő pisztrángtelepet. Az utóbbit választotta. A vállalkozás – szülei és családja összefogásával – az eltelt másfél évtized alatt kivívta a szakmabeliek és a megrendelők elismerését és megbecsülését.

Szivárványos pisztrángok

Kérdésemre, hogy személy szerint mit tett ő ezért, Sáfrány László a következőket válaszolja:

– Sopronban végeztem az erdészeti főiskolán, a diplomamunkámat a haltenyésztésről írtam. A szakmám a hivatásom. Szerettem az erdőt, a vizeket, az állatokat. Csodálatos látvány számomra, amikor árral szemben vil-

lámgyorsan siklik a pisztráng. Mint erdőmérnök, azt terveztem, hogy egyszer majd egy korszerű, eredményesen gazdálkodó céget fogok irányítani. Sikerült. A rendszerváltás előtti években saját költséggem, szüleim anyagi segítségével szakmai tapasztalatcserére Németországba és Franciaországba utaztam. Nagy szükségem volt erre, mert többet akartam tudni a szakmáról. Számos pisztrángtelepen megfordultam, megismer-

kedtem a korszerű halfeldolgozás és füstölés titkaival. Hazatérve újabb tanulmányokba fogtam és szülői támogatással megvásároltam a telepet. Vállalkozóként családommal azon vagyok, hogy megvalósítsam terveimet. Szerény nyereséggel gazdálkodunk, a bevétel nagyobb részét fejlesztésekre költjük. 1991-ben – az országban elsőként – halfüstölt hoztunk létre, amelyet német csúcstechnológiával és receptura alapján működtetünk. Kizárólag halat – összesen 11 tengeri és édesvízi – adalékok és tartósítók nélkül füstölünk. A tengeri halakat Norvégiából importáljuk. Laboratóriumi körülmények között dolgozunk, stabil árakkal, vevőkörünk (éttermek, áruházláncok, halgazdaságok) általánosan gyarapodik.

Vaskeresztesen most újabb pisztrángtelepet létesítenek. A község lakói szívesen fogadták őket, mert tudják, hogy egymás hasznára lesznek. Sáfrány László mondja is a helybelieknek: „a pisztráng csak a kristálytiszta vizet szereti. Mi is ilyen tiszta alapokra helyeztük vállalkozásunkat Szilvásváradon és Vaskeresztesen egyaránt.”

Közlemény

A Haltermelők Országos Szövetsége és Terméktanácsa elnöksége február 14-én rendkívüli ülésen tárgyalta a halpiacon kialakult feszült helyzet megoldásáról. A szövetség egyik tagja, a Szegedfish Kft. január elején igen alacsony áron kínálta halát a horgász egyesületek számára, aminek következtében a hazai halpiaci ár-érték egyensúlya – legalább is a tagság egy része szerint – felborult. A szövetség 14 tagjának kezdeményezésére az elnökség a Szegedfish Kft. ügyvezetőjét, Sztanó Jánost arra kérte, hogy cége vonja vissza ajánlatát. A kérésnek az ügyvezető nem tett eleget.

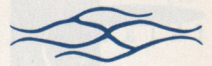
A feszültséget az is növelte, hogy az ügyvezető igazgató egyben a szövetség elnöke is. A piaci feszültség oldása érdekében Sztanó János elnök lemondott az elnöki tisztségéről, amit az elnökség tudomásul vett. Lemondó levelében Sztanó János

hangsúlyozta, hogy az elnöki munkáját és a Szegedfish Kft. ügyvezetőjeként ellátott feladatokat a tagok számos esetben összekeverték, és szembesülni kényszerült olyan kritikával, amely a Szegedfish Kft.-nek szólt, s célja nem a szövetségben végzett munkájának a megítélése volt. Sztanó János el kívánta kerülni az elnöki funkció megszerzése érdekében elindult belső ellentétek növekedését, és a szövetség egységének megromlását.

Az alapszabály értelmében az idén decemberben esedékes tisztújító közgyűlésig dr. Orosz Sándor igazgató önállóan képviseli a szövetséget. A tisztújító közgyűlésen olyan új elnök személyében érdemes gondolkodni, aki képes különválasztani az érdekképviseleti munkát a gazdálkodástól.

Haltermelők Országos Szövetsége és Terméktanácsa elnöksége

Mika István

A halászok szellemi műhelye

Száz éve, hogy 1906. február 3-án Báró Teplitzsch Arthur földművelésügyi miniszter felavatta a Magyar Királyi Halélettani és Szennyvíztisztító Kísérleti Állomást Budapesten, a Kitaibel Pál utcában, ahol ma az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet működik. Az egykori kísérleti állomás jogutódja a Halászati és Öntözési Kutatóintézet (HAKI), amely 1953 óta Szarvason végzi a halászati kutatásokat. Az intézet ezért az OMMI Degen Árpád Könyvtárban emlékezett meg a centenáriumról. Ebből az alkalomból leplezték le azt az emléktáblát, amely Lestyán Goda János szobrászművész alkotása.

Neszmélyi Károly, az OMMI főigazgatója megnyitó előadásában visszatekintett a „Mezőgazdasági Kísérletügy” történetére. Az OMMI ma is meglévő három patinás épületét 1901-ben adták át, s azóta is az intézet munkája folyik a falai között. Orosz Sándor, a Haltermelők Országos Szövetsége és Terméktanácsa igazgatója „100 év a magyar halászság szolgálatában” címmel tartott előadást. Jó volt hallani a 90 éves prof. Dr. Woynarovich Elek visszaemlékezéseit is.

A halászati kutatás múltjáról és jelenéről szolt Váradi László, a HAKI főigazgatója. Magyarország mesés halbőségéről volt ismert a középkori oklevelek és leírások alapján. Az egykori halbőségre, fajgazdagságra utalnak a magyar konyhaművészet történeti emlékei is. Magyarországon a régi időkben nem csak halászták a halat, hanem tenyésztették is. Erre utal a pozsonyi illetőségű Lippai János által kiadott kalendarium 1661-ben, valamint számos, akkor megjelent mezőgazdasági tárgyú könyv is.

Az intézményi keretekben folyó halászati kutatás 1906. február 3-tól kezdődött el. A szarvasi intézet jogelődje, a Magyar Királyi Halélettani és Szennyvíztisztító Kísérleti Állomás megalapítását – Landgraf János (1857–1931) halászati felügyelő kezdeményezését követően –, Báró Teplitzsch Arthur földművelésügyi miniszter felterjesztésére, 1906. február 3-án királyi rendelet engedélyezte. Az Állomás megszervezésével a miniszter Korbuly Mihály (1868–1939) vegyészmérnököt bízta meg.

Három évtized alatt olyan neves limnológus, vízkémikus, halászatbiológus szakemberek vezették az intézményt, mint Korbuly Mihály, Dr. Maucha Rezső és Unger Emil. Ebben az intézményben dolgozott az 1938–56 közötti időszakban Dr. Woynarovich Elek, a magyar haltenyésztés világszeretete ismert tudósa is.

A II. világháború után az intézet 1949-ben az Allattenyésztési Kutató Intézet része lett, majd – 1952–58 között – Haltenyésztési Kutatóintézet (HAKI) néven működött tovább Budapesten.

Szalay Mihály 1950-ben került a HAKI-hoz. A kezdeti időkben termelő tevékeny-

séget folytatott, amelynek nyereségéből igyekezett a kutatási tevékenység költségeit fedezni. Az ekkor alkalmazott hal-kacsarizs termelés integrációja a váltógazdálkodás előnyeit hasznosította, „vízesforgó” néven vált ismertté. Szalay Mihály hirtelen halála után 1974-től Müller Ferenc volt az intézet igazgatója 1991-ig, mely időszak alatt

a HAKI létesítményrendszere, a működés komplexitása és az intézet szakmai jelentősége nagymértékben növekedett. Bakos János is a kezdetektől, 1961-től dolgozott a kísérleti állomáson. Munkásságának jelentős, máig meglévő eredménye a pontyfajtákból kialakított génbank, valamint a HAKI-ban nemesített, elismert fajták. Ruttkay András 1972-től – vízkémiai kutatási tapasztalataira is alapozva – termelésbiológiai laboratóriumot alakított ki Szarvason. Produkciobiológiai, technológiai és ökonómiai kutatásai alapján technológusként ivadéknevelési és polikultúrás haltenyésztési eljárásokat dolgozott ki. Tamás Gizella és Horváth László professzor az 1968–73 közötti időszakban elsősorban a ponty és a növényevő távol-keleti halfajok mesterséges szaporításában és előnevelésében ér-

tek el nemzetközi jelentőségű eredményeket.

A nyolcvanas évek elején Oláh János professzor vezetésével új lendületet vett a kutatás. Nemzetközileg is jegyzett, publikált eredmények születtek a diszciplináris kutatások szinte minden területén: genetika (ponty gynogenesis), táplálkozás-élettan (tenyésztett halak makro- és mikrotápanyag igénye), halkórtan (a kopolyúnek-rózis kóroktana), termelési technológiák (új halfajok tenyésztés technológiája), környezetkutatások (haltermelő rendszerek tápanyagforgalma), környezetvédelem (mezőgazdasági hulladékok halastavi hasznosítása).

A rendszerváltás 1990-ben új helyzetet teremtett az intézet számára is. A pénzügyi lehetőség korlátai, az addigittól eltérő működési szerkezet kialakítását követelték meg. A nem elsősorban kutatást szolgáló

egységeket (pl. tógazdaság, kacsatelep, haltápüzem) az intézet bérbe adta az ott dolgozó szakemberekből alakult gazdasági társaságoknak, akikkel tovább folytatta a szakmai együttműködést. Az így létrejött kisvállalkozások és az intézet 1996-ban egy egyesületet hoztak létre „Akvapark” néven. A sajtóságos szerkezetátalakítás, melyet Váradi László az intézet jelenlegi főigazgatója vezényelt le, eredményezte a HAKI, mint tiszta profilú kutatóintézet továbbélését, de jól szolgálta kisvállalkozások (spin-off) létrehozását és megerősödését is.

2000-ben az Öntözési Kutatóintézet (ÖKI) megszüntetését követően az ÖKI feladatainak egy részét a HAKI vette át, ami elsősorban az agrár-vízgazdálkodási kutatások új szervezeti keretekben történő művelését jelentette. Az intézet ettől kezdve Halászati és Öntözési Kutatóintézet néven működik, megőrizve a nemzetközileg ismert HAKI rövidítést.

H. Gy.

A 100 éves jubileum jegyében megrendezendő idei HAKI Napokra 2006. május 24–25-én kerül sor.

Helyszín: HAKI, Szarvas, Anna-liget 8. Jelentkezni lehet a HAKI Titkárságon, Szarvas, 66/515-301, info@haki.hu

Pályázzunk!

2006. február 6-án a gödöllői Szent István Egyetem (SZIE) Halgazdálkodási Tanszékén meghívott előadók tartottak részletes beszámolót a Halgazdálkodási Orientációs Pénzügyi Eszköz (HOPE) keretében történő pályázatmenetéről és eddigi eredményeiről, valamint a jövőre várható támogatási lehetőségekről.

Dr. Urbányi Béla, a SZIE Halgazdálkodási Tanszékének vezetője köszöntötte a megjelenteket és felkérte az előadókat a beszámoló megtartására.

Elsőként Dr. Nyújtó Ferenc, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) helyettes államtitkára szolt, aki bevezetőjében elmondta, hogy a jelenleg érvényben lévő: „A halászati ágazat strukturális támogatása” című, pályázati kiírást a minisztérium úgy módosította, hogy a pályázók több felhasználási lehetőség közül választhassanak, ugyanakkor a pályázati eljárás egyszerűbbé váljon. Felhívta a jelenlévők figyelmét arra a tényre, hogy az EU társfinanszírozással működő pályázati keret felhasználásától nagyban függ, hogy később (2007. évtől) mekkora keret áll majd

rendelkezésre a különféle halászati tevékenységek támogatására.

Dr. Pintér Károly, az FVM főosztályvezető helyettese és Gábor János, az FVM tanácsosa a magyarországi támogatási rendszerről, a HOPE eddigi tapasztalatairól, illetve a halászati ágazat 2007–2013 évre vonatkozó pályázati lehetőségeiről beszélt.

Dr. Pintér Károly előadására figyel a hallgatóság

A támogatási rendszerrel kapcsolatban elmondták, hogy jelenleg a notifikált nemzeti (pl. a halgazdálkodási tevékenységek támogatása, haltenyésztésanyag felhasználásának támogatása) és a társfinanszírozott (EU + nemzeti forrás) támogatások vannak érvényben. Az utóbbi keretösszege a halászati ágazatban 1,4 Mrd Ft, melyből 1,1 Mrd Ft EU, 0,3 Mrd Ft nemzeti támogatás.

A HOPE keretében eddig 33 pályázat került benyújtásra, 17 pedig elfogadásra (támogatási összeg: 643 millió Ft). Nagyon fontos tehát, hogy újabb pályázatok készüljenek, hogy a 2006. évre még rendelkezésre álló támogatási keret – mely a 2007–2013 évekre vonatkozó támogatottság feltétele – felhasználásra kerüljön. A jövő évre várható támogatási formákhoz egy Nemzeti Halászati Stratégiai Tervet (NHST) készít a Halászati Stratégiai Koordinációs Bizottság, mely tartalmazza az ágazat legfontosabb célkitűzéseit.

A legfontosabb stratégiai célok a következők: halfogyasztás növelése, környezet-

barát fenntartható haltermelés, a horgászat halászati hátterének fejlesztése, magyar haltermelők versenyképességének biztosítása a hazai és az EU piacon, magas színvonalú, nagy választékbőségű termékek biztosítása a fogyasztóknak megfizethető áron.

A Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal részéről, Katics Máté adott rövid tájékoztatást a HOPE pályázatok benyújtásának módjáról és a pályázatkezelés kritikus kérdéseiről, majd Cser József, az MVH Fővárosi és Pest Megyei Regionális Kirendeltségének vezetője szolt a pályázatban szerzett tapasztalatairól. Cser úr hangsúlyozta, hogy nagyon fontos a pályázatok megírásakor a stratégiai szemlélet, vagyis olyan ötlet kidolgozása, amellyel a pályázó hosszú távon eredményességet, hatékony működést, a külső környezetre is pozitív hatást tud felmutatni.

Hirdetési áraink

A **Halászati Lapok** a Haltermelők Országos Szövetsége és Termék Tanácsa információs és marketing hírlevele, mely a Magyar Mezőgazdaság mellékleteként jelenik meg havonta, mintegy 13 ezer példányban, példányonként 8 oldal terjedelemben.

A Halászati Lapok immár hetedik éve tájékoztatja tagszervezeteit, szakmai köreit, a halászati ágazatot érintő aktuális eseményekről, rendezvényekről. Állandó információkkal szolgál az érdekvéviselői munkáról, a halpiacról és a halászati marketing-kommunikációs programról.

Hirdetési felületeinket ajánljuk mindazon cégeknek, akik termékeik, szolgáltatásaik értékesítése céljából fontosnak tartják a fenti olvasókört.

Hirdetési felületek és árak:

1/1 színes oldal	90 000 Ft + 20% ÁFA
1/2 színes oldal	55 000 Ft + 20% ÁFA
1/4 színes oldal	40 000 Ft + 20% ÁFA
1/1 PR cikk	75 000 Ft + 20% ÁFA

Amennyiben ajánlatunk felkeltette érdeklődésüket, kérjük, küldjék el hirdetéseiket a következő címre: **Haltermelők Országos Szövetsége és Termék Tanácsa** 1126 Budapest, Vöröskő u. 4/b.

Email: iroda@haltermosz.hu

Dr. Lőrinc Sándor, a Kutatás-fejlesztési Tanácsadó Központ Kft. ügyvezető igazgatója és Karip Krisztina, a Szent István Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kutatás – Fejlesztési Tanácsadó Központ gazdasági vezetője a hazai és uniós pályázatok gyakorlati tapasztalatairól beszélt. Elmondták, hogy a mezőgazdaságban a különböző támogatási formák közül egyre inkább előtérbe kerülnek a konzorciumi pályázati lehetőségek, illetve a felsőoktatás és a vállalkozói szféra közötti együttműködések (pl. gyakorlati programok diákoknak, közös beruházások stb.). Véleményük szerint a 2007–2013 közötti időszakra a magas szintű kutatási projektek (pl. gazdaságorientált agrárgazdasági kutatások, ahol a cél a magas értéket képviselő, piacépes agrár- és élelmiszeripari termékek, eljárások, szolgáltatások létrehozása), nemzetközi együttműködések és a kis- és középvállalkozások projektekbe való bevonása várható.

K. G.

Friss diplomások

A Pannon Agrártudományi Egyetem Állattenyésztési Karán létezik a haltenyésztő szakirányú továbbképzési szak, amelynek szakvezető egyetemi tanára Dr. Hancz Csaba. A kaposvári egyetem a Dél-Dunántúli régióban működik, amely hazánk egyik legfontosabb haltermő területe, ahol a kedvező természeti adottságok miatt nagyszámú halastó épült. A halastóterület további, jelenleg is tartó növekedésének újabb lendületet adott az ágazat fejlesztési stratégiájának hatékony eszközeként működő támogatási rendszer. A horgászturizmus fejlesztésében rejlő lehetőségeket is igyekeznek kihasználni a régió haltermelő gazdaságai, amelyek a tulajdonformák, az üzemméret és a termelés műszaki illetve finansziális feltételeinek szempontjából is rendkívül heterogének. Az ágazat expanziójával és az utóbbi évtizedben lezajlott, de befejezettnek még nem tekinthető privatizációs folyamattal kapcsolatos az országosan is jellemző szakemberhiány, ami a termelés minden szintjét érinti.

A halászat és haltenyésztés oktatása több mint 25 éve indult karunk jogelődjénél, a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskolán. Később, a Pannon Agrártudományi Egyetem Állattenyésztési Karán a tradícióknak megfelelően, az országban egyedülállóan kötelező tantárgyként szerepelt az agrármérnök-képzésben. Jelenleg haltenyésztési ismereteket az agrármérnök, az agrár-mérnök-tanár, az állattenyésztő mérnök és a gazdasági agrármérnök szakos hallgatóknak a „Haltenyésztés” elnevezésű, de szakonként eltérő tartalmú tantárgyak keretén belül oktatunk. Évente átlagosan 4-5 diplomamunka készül a haltenyésztéssel kapcsolatos témákból. A nálunk végzett hallgatók közül többen a halas szakma országosan elismert képviselői. Doktori iskolánk egyik akkreditált területe a haltenyésztés, az elmúlt években hat hallgató kezdte meg a PhD értekezésének elkészítését ebben a témakörben, mondta Hancz Csaba.

A haltenyésztő szakirányú továbbképzés szakmérnöki képesítést nyújtó, a későbbiekben részletezett tantervű formáját a főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkező szakemberek számára hirdettük meg, és ezt kívánjuk tenni a jövőben is. A szakirányú továbbképzés tantervét a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centruma által összeállított, azonos képzési célokat tartalmazó tervezetnek ismeretében készítettük el. Tantervünk a tantárgyak óraszámának alapján végzett számítás szerint 39%-ban tér el a debreceni képzésétől. A kreditek alapján számolva – és a tematika tartalmi részét tekintve is – ez az eltérés azonban csak 19%, így a két intézmény azonos elnevezésű szakirányú továbbképzése egyenrangú és a hallgatók számára átjárható.

A haltenyésztéssel kapcsolatos oktató és kutató-fejlesztő tevékenységet a Hal- és Társállattenyésztési Tanszék végzi. A tanszéken három tudományos fokozattal rendelkező

oktató, két tanszéki mérnök és két asszisztens dolgozik. Az oktató-kutató munka bázisa a Hallaboratórium, ahol többek között az összesen mintegy 20 m³ hasznos víztérfogatot jelentő, recirkulációs rendszerben üzemelő kádak, vályúk és akváriumok állnak rendelkezésre a különböző alap- és alkalmazott kutatási feladatok végrehajtásához. Év-ről-évre itt folyik az OMMI által szervezett és felügyelt ponty-fajtateszt laboratóriumi takarmányértékesítési és növekedés vizsgálata. (A hallaboratóriumban a díszhal-tenyésztés és az akvarisztika gyakorlati oktatásának feltételei is adottak. Ilyen irányú képzés nem csak fakultációs lehetőségként, hanem az agrármérnök-képzésben a „Társ- és hobbiállat-tenyésztési szakirány” keretei között is folyik.)

A kísérleti feltételek hatékony kihasználását bizonyítja, hogy a tanszék széleskörű külföldi és hazai kapcsolatokkal rendelkező munkatársai az egyetem sikeresen pályázó, nívós publikációkkal rendelkező oktatói közé tartoznak. A Tanszék szoros szakmai kapcsolatokat ápol csaknem valamennyi, az ágazatban érintett oktatási és kutató intézménnyel, valamint a régió számos haltermelő vállalkozásával. Utóbbiak a halászat és a halastavi termelés gyakorlati oktatásában mindig készek

az együttműködésre. A kar pártoló tagja a Haltermelők Országos Szövetsége és Terméktanácsának, szakemberei naprakész információkkal rendelkeznek az ágazat eredményeiről és az aktuális problémákról.

Sztanó János, a vizsgabizottság elnöke elmondta, hogy sikeres szakirányú diplomavételeket hallhattak. A vizsgázók között egy női hallgató is volt. A jelöltek 40-50 percben védhették meg diplomamunkájukat, s ez idő alatt számot adtak a komplex ismereteikről is. A diplomadolgozatok a halászati ágazat egy-egy térség valós gazdálkodási jelenségeivel foglalkoztak. A szakirodalmi adatokból kitűnt, hogy többen saját kísérletet is végeztek, aminek köszönhetően még színvonalasabbakká váltak a munkák. A jelöltek a vizsga második részében egy-egy kihúzott tétel alapján a halgazdálkodással összefüggő biológiai, technológiai, technikai és szabályozási témakörökben bizonyították felkészültségüket. A záróvizsga értékeléseként elmondható, hogy mind az elméleti, mind a gyakorlati felkészülés jól sikerült, s valamennyi jelölt a halászat és a horgászat iránt elkötelezett szakemberek. A szakmérnöki diplomát szerzett hallgatók valamennyien alkalmasak arra, hogy a jövőben – ki-ki a maga területén – eredményes munkát végezzenek, mondta végzetül Sztanó János.

A záróvizsga bizottság tagjai: Dr. Hancz Csaba, egyetemi tanár, Dr. Bercsényi Miklós, egyetemi docens, Dr. Körmendi Sándor, egyetemi docens, Dr. Ördög Vince, egyetemi tanár, Sztanó János, HOSZ elnök

Végzett szakmérnökök névsora: Bódis Márk, Bokor Árpád, Havranek Mihály, Héri János, Kapitány Zsolt, Kóbor Balázs, Merth János, Puskás Zoltán, Ritecz Zoltán, Seres Róbert, Stettner Gabriella, Turcsányi Béla, Vass Endre.

H. Gy.

Megújuló halászképzés

K-EMŐ JÁVORKA SÁNDOR MEZŐGAZDASÁGI ÉS ÉLELMISZERIPARI SZAKKÖZÉPISKOLA ÉS SZAKISKOLA ÉS KOLLÉGIUM

felvételt hirdet felnőttek részére

Államilag finanszírozott iskolarendszerű levelező képzésre
a 2006/2007 tanévre

beiratkozás és évnitő 2006. június 22-én 8⁰⁰-16⁰⁰-ig

Feltétel 3-5 év szakmai gyakorlat
Az alkalmazottak esetében együttműködési megállapodás a tulajdonosokkal. A tulajdonosok esetében a jogosultságukat igazoló helyi fűm hivatal vadászati és halászati osztály által kiadott szakmai tevékenységet igazoló tanúsítvánnyal.

Az oktatás-képzés 2 éves, amelyet tömbösítve, modulás (összevont) rendszerben valósítunk meg, alkalmazkodva a halászsakma sajátosságaihoz, és munkarendjéhez
Jelentkezés telefonon jelentkezési lapot igényelve vagy személyesen, 2006 januártól folyamatosan.

Elérhetőség: tanfolyam vezető Villám Edit

Tel./fax: 06/34/481-480

Iskola igazgató dr., Szilas Péter

Tel.: 06/34/587-589, 06/30/254-60-78.

Levelezési cím: K-Emő Jávorka Sándor Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Szakközépiskola és Szakiskola és Kollégium
2890 Tata, Új út 19.

Álom, álom, zöld rémálom

Tavaly év végén mindenki örült a jó hírek: végre el tudtuk érni, hogy idén január 1.-től a halastavaknál eltöröljék mind a felszíni, mind a felszín alatti vizekre vonatkozó vízkészlet-járuelékot. Azt gondolhattuk, hogy ez már a kezdete annak a folyamatnak, amiben a magyar halászat versenyképessé válik az Európai Unió piacán, és a következő lépés talán már a vízdíj eltörlése lesz, hogy a magyar hal előállítás költsége közelítsen a szomszédos „olcsón termelő” országokéhoz. Ám ezek után jött a meglepetés! Az „áldásos” 220/2004. (VII. 21.) és a 314/2005. (XII. 26.) Kormányrendelet után 2006. év január 15-től hatályos a környezetvédelmi és vízügyi miniszter 33/2005. (XII. 27.) KvVM rendelete, melyben igazgatási szolgáltatási díjakat állapított meg az egyes tevékenységek szerint.

A tógazdaságoknál a probléma nem most jelentkezett, hiszen a 220/2004. (VII.21.) Kormányrendelet, mely a felszíni vizek minőségének védelmének szabályairól szól, az EU Víz Keretirányelvének szellemében született, meghatározza a használt, illetve szennyvizet kibocsátókra vonatkozó szabályokat. Az már ugyancsak „hungarikum”, hogy a rendelet hatálya alá tartoznak a tógazdaságok is, melyek e jogszabályok előkészítői szerint 2004. évtől szennyvizet bocsátanak ki (!).

A 314/2005 (XII. 26.) Kormányrendelet pedig nem csak az intenzív, ketreces vagy medencés haltenyésztő rendszereket és a védett természeti területen működő tógazdaságokat hanem esetenként a 30 hektárnál nagyobb halastó vagy tórendszerreket is környezeti hatásvizsgálati eljárás alá vonja. Hogy mit is jelent mindez egy „sima tógazdának”? Bagozzuk ki az összefüggéseket, jogi vonatkozásokat és készítsünk árkalkulációt egy átlagos 100 ha-os tógazdaság példáján keresztül!

Ha a 100 hektáros tótulajdonos elköve-ti azt a hibát, hogy például augusztusi oxigénhiánykor a kialakuló havária elhárítására vizet igényel (mindegy, hogy ennek a lehetősége benne volt az érvényes vízjogi engedélyben vagy sem), vagy esetleg megváltozik a vízigénye, vagy megváltoztatná az üzemeltetést, a Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség azonnal megindítja a vízjogi engedély-módosítás procedúráját. Első lépésben a 314/2005. (XII. 25.) Korm. rendeletre hivatkozva (melynek hasonló jogkörű elődje a 20/2001. (II. 14.) Korm. rendelet) a tógazdaság üzemeltetőjét részleges környezetvédelmi felülvizsgálatra kötelezi. Mivel a jogszabály ilyen esetben nem kötelezően rendeli el a vizsgálatot, hanem az a hatóság mérlegelési jogköre alá esik, megfellebbezhetjük a döntést. Ezzel viszont csak határidő módosítást nyerünk és ismét az orrunk alá dörgölik, hogy a döntés jogilag biztosított a hatóságnak. (Megjegyzem, szakértők sem tartják a jogi alapot elégsé-

gesnek, a felülvizsgálat elrendeléséhez szakmai indokok szükségesek.)

Mit tehet ilyenkor a gazda? Megtörik és ennek megfelelően el kell kezdenie elvégeztenni a részleges környezetvédelmi felülvizsgálatot. Ha ez megvan, jöhet az anyag egyeztetése a Felügyelőséggel, majd a végleges beadvány leadása. Ha minden flottul megy, nincs szükség túl sok hiánypótlásra. Most, kezünkben a felülvizsgálati anyaggal, kezdhetjük ismét a vízkönyvi adatok, tulajdoni lapok, adatok, dokumentumok begyűjtését, megterveztetet-jük az új üzemeltetési szabályzatot, elvégezteshetjük a környezeti hatásvizsgálatot és megállapíthatjuk az egyedi szennyvíz-kibocsátási határértékeinket, egyeztethe-tünk ismét a Felügyelőséggel, és hiányt pótolhatunk, hogy végre meglegyen az új vízjogi engedélyünk.

De hát mi ebben a különleges? – kérdezhetnénk. Mindig is elvesztünk a bürokrácia útvesztőjében! Akkor tisztelt halas gazda, következzenek a költségek!

Környezetvédelmi felülvizsgálat vállalkozói díja (100 ha)	900 000 Ft
Egységes környezethasználati eljárást megelőző előzetes vizsg.	
igazgatási szolgáltatási díja (ennyit kell fizetnünk, hogy beadhassuk a felülvizsgálati eredményt)	450 000 Ft
Környezeti hatásvizsgálat vállalkozói díja (100 ha)	900 000 Ft
Környezeti hatásvizsgálat igazgatási szolgáltatási díja	750 000 Ft
Egyedi szennyvíz-kibocsátási határérték megállapítása önálló eljárásban	90 000 Ft
Vízjogi eng., üzemeltetési szab., vállalkozói díja	200 000 Ft
Vízjogi engedély módosítás igazgatási szolgáltatási díja	7 500 Ft
Összesen:	3 297 500 Ft

Tehát az előző jogszabályi környezet már ilyen helyzetbe juttatta az üzemeltetőt. Ha egy 100 ha-os tógazdaság éves árbevétele kb. nettó 50 millió Ft, a környezetvédelmi felülvizsgálat és a környezeti hatásvizsgálat költsége önmagában már az árbevétel közel 2%-a! Az eddigi jogszabályok alkalmazásával erre csak bizonyos 5–7000 Ft-os illetékek jöttek volna rá, jelenleg azonban a szolgáltatási díjak beve-

zetésével (33/2005. KvVM rendelet) több tízszeres (egyes esetekben akár százszoros) emelkedés alakult ki. A jogszabály szerint az így kiállított engedély 5 évig érvényes és a költségei ezen előzetes számítás szerint a tógazdaság éves nettó árbevételeinek közel 7%-át teszi ki!

Mindezek kapcsán a Haltermelők Országos Szövetsége és Termékutáncsa 2006. január 20-án levélben fordult a környezetvédelmi és vízügyi miniszterhez abból a célból, hogy a 220/2004 (VII. 21) és a 314/2005 (XII. 26.) Kormány rendeleteket módosítsák. A levél indoklásában hivatkoztunk az EU Víz Keretirányelvére, melyben a halastavakat mesterséges felszíni víztestnek tekintik, melyek ugyanolyan védelmet kell élvezzenek vízminőség-védelmi szempontból, mint az egyéb befogadók, tehát pl. a természetes felszíni vizek. Elkezdtük áttanulmányozni a vonatkozó EU jogszabályokat is. Kiderült, hogy az extenzív tógazdasági haltermelés nem tartozik az EU jogszabályok által meghatározott nomenklatúrába, a magyar jogszabály is más „nomenklatúrába nem sorolt” tevékenységként kezeli és úgy terheli eljárási kötelezettséggel. Ilyen kategória az EU jogszabályban nincs! Más tagállamok hatóságai nem hozzák versenyhátrányba főlegesen díjak kiszabásával az adott ország halászait.

Eddig a pontig úgy gondoltuk, hogy a hazai vizek védelme megkívánja, hogy a tógazdasági haltermelők is igazolnia tudják azt, hogy tevékenységük megfelel a környezeti követelményeknek a 220/2004-es kormányrendeletben foglaltak szerint. Ugyanakkor azt gyanítjuk, hogy a fent vá-

zolt folyamathoz hasonló eljárásügyi spirálba kerülnek a hazai tógazdaságok a hatóságok önérdelksége miatt (a kiszabott igazgatási szolgáltatási díj az elrendelő hatóság árbevétele).

Rossz ez a szemlélet! Célja nem a természet védelme, hanem egy túlbujánczó bürokrácia továbbélésének biztosítása.

Szabó Krisztián